

***Становление
литературы Кубани
первой половины
XIX века***

Памятник в ознаменованіе 100-ліття висадки на берегу Тамани перших запорожских переселенцев (25 августа 1792 г.)

На задней части постамента написан текст песни, автором которой является судья войска верных казаков черноморских Антона Головатого:

Ой годи нам журитися
Пора перестати
Діждалися від Цариці
За службу заплати
Дала хліб-сіл і грамоту
За вірні служби
От тепер ми милі браття
Забудемъ всі нужды
В Тамани жить вірно служить
Грянницю держати
Рыбу ловить горілку пить
Ще й будемъ багати
Та вжеж можно и женитися
І хліба робити
А хто прийде із невірних
То як врага бити
Слава Богу и Цариці
І покій Гетьману
Злічили нам в серцях наших
Велику рану
За здоровье ж ми Цариці
Помолимось Богу
Що вона нам указала
На Тамань дорогу

Антон Андреевич Голова́тый (1732 (по иным данным 1744) — 28 января 1797 — казачий атаман, войсковой судья, бригадир (это звание старше полковника, но ниже генерал-майора), один из основателей и талантливый администратор Черноморского казачьего войска, инициатор переселения черноморских казаков на Кубань

Кирилл Васильевич Россинский (1776-1825)

К.В. Россинский

Родился г. Новомиргороде Херсонской губернии в семье священника. Образование получил в Екатеринославской семинарии.

Восемнадцатилетним юношей приехал на Кубань, где был переведён на должность войскового протоиерея. Основоположник многих учреждений культуры на Кубани: уездного училища, десяти приходских станичных училищ, войсковой гимназии, войскового певческого хора.

Подготовил и опубликовал учебник правописания для народных школ. Участвовал в создании первой на Кубани типографии, сиротского и инвалидского домов. На свои средства содержал учеников Екатеринодарского училища. Похоронен в г. Екатеринодаре при Войсковом соборе.

В честь кубанского просветителя назван один из ВУЗов Краснодара – институт международного права, гуманитарных наук и управления

ВОСПОМИНАНИЯ О НЕМ

Историк Михайло Башмак так характеризовал выдающегося просветителя Кубани:

«Кирилл Васильевич Россинский был среднего роста и весьма крепкого телосложения, волосы имел черные, лицо смугловатое, с выражением ума. Когда красноречивый пастырь говорил свои простые, живые и умные проповеди, тогда на суровых лицах мужественных казаков часто можно было видеть слезы».

В 1803 с приездом на Кубань священника К.В.Россинского начали открываться школы, училища, гимназия. Учебников не было, и Кирилл Васильевич сам составил «рукописные тетради» для обучения грамоте

Матвеев Михаилъ
Государствъ Россійскы
г. Казань, уездъ
и в Казанской. с. 25
Май 29 г. 1804
Видный прованс.

Томъ III
III
БОГОСЛОВІЯ 2
ПРАВСТВЕННАЯ Б 746
ИЛИ

ХРИСТИАНСКІЯ НАСТАВЛЕНІЯ
въ которыхъ ясно и твердо
доказаны обязанности Христи-
тиана, въ общественной или
гражданской, въ семейной
или въ Церковной истинной
назидательности.

Переведено съ Латинскаго Костромскаго
Училища Соборъ Казанскій, Священникомъ
Иваномъ Артемьевымъ.

съ утвѣрнаго дозволенія.

МОСКВА.

Въ Синодальной Типографіи
1804 года.

Автограф К.В.
Россинского

Памятная табличка с горельефом, изображающим знаменитого кубанского просветителя, священника, основателя Войскового певческого хора, открыта в городе Краснодаре на здании центрального концертного зала (улица Красная,5)

Кухаренко Яков Герасимович

— исправляющий должность начальника штаба и наказного атамана Черноморского (Кубанского) казачьего войска с 19 октября 1852 г. по 30 июня 1856 г., генерал-майор, украинский писатель. В 1856 г. он в качестве депутата от Черноморского казачьего войска присутствовал в Москве при коронавании Александра II. В 1861 г. стоял во главе черноморцев, предназначенных к переселению за Кубань.

Был награждён орденом св. Георгия 4-й степени, кавалер орденов: Святого Владимира III и IV ст. (последний с лентой), Святой Анны II ст., Святого Станислава I и II ст.

ОСНОВА

1862

ЛЮТІЙ
(ФЕВРАЛЬ)

СОДЕРЖАНІЕ:

- I. Косарь, III—LIV, Т. Г. Шевченка.
- II. Дивиньки Т. Г. Шевченка.
- III. Великі Прологи, козацькі (сидель), П. А. Кухаренко.
- IV. До змагань, Т. Шевченка.
- V. Сербія; Голка, А. М. Степановича.
- VI. Прогляд, походи П. А. Кухаренка (сидель).
- VII. Сидельники в сідлі, III, П. А. Кухаренка.
- VIII. Погляд на Українцях, П. А. Кухаренка.
- IX. О народному, писань, А. М. Степановича.
- X. Встреча на Ураїні, Катерина Радомовська і вступ до неї.
- XI. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка; Шашки, Записки (лето 1790 года).
- XII. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XIII. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XIV. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XV. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XVI. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XVII. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XVIII. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XIX. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XX. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.
- XXI. За народних вст, Черноморські Козаки П. Шевченка.

ПЛАСТУНЦ.

Старі козаки-січовики (якби ще не поперевалялись) було розказували так: що в Запорозіях на Дніпрі сікота сиділа в Січі, а козаки жили в Волинському Лузі, для доброї памі косям. Тамь вони не звались табуни. Козаки називались військового старшика (бо тоді лінійні (*); йому коміндиві наряджали з себе віддієчів, котрі змінялись другими по черзі. Як сікота, так і коміндиві, котрі змінялись в мирне время займались комунікаціями, котрі змінялись в ремісній козаки (**). зоставались в Січі. Пластунці стріляли дикий звірь, якого тоді в дніпрових плавнях, вільно було в звальє за те, що непоспівачі були, все встали по плавнях і як більше їм приходило місяць гуля, ніж ходили по плавнях і як плавають, то її прозвалися пластунами. Що зробилось з Січю і запорозіями—всі знають (бодай не згадувати). Дванадцять років ні Січі мир; почали випливати козацтво. Ось коли його піднявся, стався розрив між старим і молодим, зібрався військо; зробили й коши: два роки звали його кошем сірних козаків. Як же посідала сікота на лотки під Очаковом, та зайшовши з Чорного моря, явля сама без помічі від московської війми, на острові Березані турецьку кри-

(*). Залишав старшицький пірнач і тепер є, під охрону Евського джурства, в Черноморі.
(**) Сидельники, лямарі, ковалі, слюсарі, кравці, шевці і інші. Такъ було спершу і на Чорноморі в Новій Січі

Из статей Кухаренко, напечатанных в «Основе», две — «Пластуны» и «Вивци и чабаны в Черномории» — имеют этнографический характер. В оперетте «Черноморський побить» Кухаренко обрисовал быт кубанских казаков в конце XVIII века. Оперетта эта была переделана и приспособлена к сцене Старицким в 1878 году под заглавием «Черноморцы», с музыкой Лысенка; продолжительное время она ставилась на украинской сцене. Собрание сочинений Кухаренко было издано в Киеве в 1880 году

В доме казачьего атамана **Якова Кухаренко**, одного из первых кубанских литераторов, историков, этнографов, размещается Литературный музей Кубани

Литераторы Кубани первой половины XIX века

А.А.Головатый

К.В. Россинский

К.В.Россинский

Я.Г.Кухаренко